

אוצר מילים של שפת החשיבה

המילים המופיעות ברשימה זו נבחרו על-ידי מחברי הספר. הן נבחרו בעיקר משום הפעילות החשיבתית האופיינית לכל אחת מהן. השתדלנו להביא את התרגום העברי הקרוב ביותר. אנו מביאים את הרשימה באנגלית גם משום שלא תמיד קיים תרגום מדויק. יחד עם זאת, ראוי לזכור כי בעברית קיימות מילות חשיבה נוספות שמן הראוי להתייחס אליהן, וזאת, כבכל שפה אחרת, בשל אופייה המיוחד של השפה וההיסטוריה שלה (הערות העורך).

קידום, לקדם, מבוא, - advance
הצעה לוויכוח
להצהיר, לאשר, דיון - affirm
לטעון, להטיל אשמה - allege
לנתח (מצבים, נתונים) - analyse
להעריך, לאמוד - appraise
להחשיב, להעריך - appreciate
(הערכה חיובית), להכיר בערך
להבין, להשיג - apprehend
לוודא, לאמת - ascertain
להכריז, להצהיר, להגן על - assert
לטעון, להגן על זכות
להעריך, לקבוע עד כמה ... - assess
הערכה נויטרלית
להניח, לשער - assume
להעיד, לאשר, לאמת, - attest
להצהיר
להוכיח, לאשר בבטחה - aver
להאמין (כולל אמונה - believe
במצבים, בהנחות ובאמיתות),
לבטוח, לחשוב, לסבור
לחשב, לתכנן מהלכים, - calculate
לשקול
להפעיל את השכל - cerebrare
לתבוע, לטעון, לדרוש זכות - claim

לדעת באופן ברור, להביא - cognise
למודעות, לתפוס, להכיר, להביא
לתשומת-לב
להבין, לתפוס, - comprehend
להכליל, לעכל
להודות בצדקת טענה, - concede
לוותר, לאשר, להסכים
להסיק, להחליט, לסכם - conclude
לאשר, לאשש, לחזק, - confirm
לעודד
אומדנה, השערה, - conjecture
סברה
לשקול, להתחשב ב..., - consider
להביא בחשבון
לצרף אל ..., לנתח, - construe
לבאר, לפרש, לתרגם
להימלך בדעתו, - contemplate
להרהר, להגות, להתבונן, להתכוון
להתמודד, להיאבק על - contend
דעתך, לטעון, להחזיק בדיעה
לסתור, להכחיש - contradict
לחלוק על ..., להתנגד - contravene
לשכנע, להוכיח - convince
לאשר, לחזק, - corroborate
להסכים (חוק או קביעה)
לבקר, לחפש חסרונות - criticise

posit - להניח, להעמיד במקום, להציג
 postulate - לבקש, להניח, לקבוע עקרונות
 presume - לשער, להניח
 probe - לבדוק בקפידה, לבחון, לנסות
 process - לעבד (נתונים, מידע), להביא לכלל תהליכים
 profess - להתוודות, להאמין ב..., להכריז
 propose - להציע, להתכוון, לשאול
 propound - להציע לפני, להעלות רעיון, להציג שאלה
 prove - להוכיח, לאמת, להראות, לברר, לנסות
 question - לשאול שאלה, להטיל ספק, לבדוק, לפקפק
 rate - לדרג, לקבוע סולם דרגות, להעריך, לאמוד
 realise - להבין, להיווכח, להגשים, לממש, להבחין ש..., להשיג
 reason - לחשוב בהיגיון, לשקול, להיות שכלתני, להתווכח
 reason - סיבה, נימוק, טעם, תבונה, דעת
 rebut - להזים, לסתור טענה
 reckon - לחשוב, לחשב, להתחשב, לסמוך על, לסבור
 recognise - לזהות, להכיר, להבחין, להודות ב...
 recollect - להיזכר, לזכור
 reflect - לבצע רפלקציה, לעיין, לשקף, להרהר, לחשוב על חשיבתך, לשחזר את חשיבתך
 remember - לזכור, להיזכר
 research - מחקר, חקירה
 resolve - לפתור (בעיה), להתיר, להחליט, לפרק לגורמים

review - לבקר (ספר, מאמר), לסקור, לבדוק מחדש, לחזור ולראות
 ruminate - להעלות גירה, לשקול, להרהר מחדש
 scrutinise - לבחון מקרוב, לבדוק לפרטי פרטים מתוך הטלת ספק
 solve - לפתור (בעיה), להתיר
 speculate - להביע ספקולציה, להניח הנחות שונות, לבדוק אפשרויות שונות ומשונות, להמר ולקחת סיכון, לעיין, להרהר
 state - לקבוע, לנסח
 study - ללמוד, לחקור, לבדוק לפרטי פרטים, לעיין
 submit - להגיש, למסור, לוותר, להיכנע, לטעון
 suggest - מציע, להעלות על הדעת, מזכיר, ליעץ, רומז
 suppose - להניח, לסבור, לתאר, לעצמך ש...
 surmise - לנחש, להעלות סברה, לשער
 survey - לסקור, למדוד, לבחון
 suspect - לחשוד, לפקפק, נוטה להאמין ש...
 theorise - לקבוע תיאוריה, להניח מבנה מסוים
 think - לחשוב, לדמות בנפשך ש..., להגות, לסבור
 understand - להבין, להאמין, להסיק ש..., לתפוס
 verify - לאמת, לאשש, לוודא, לאשר
 warrant - לערוב ל..., להצדיק, ליפות כוח, להרשות
 weigh - לשקול, לשקלל, להכריע, לבדוק מספר גורמים, להיות שקול

decide - להחליט, לדון, להכריע
 declare - להצהיר, להכריז, לגלות, דעתך
 deduce - להסיק, להפעיל חשיבה דוקטיבית
 define - הגדר, קבע, להגביל
 deliberate - לשקול דעה, להתייעץ, ולדון, להיות מכוון
 demonstrate - הדגם, המחש, הוכח, הראה, הפגן
 deny - להכחיש, לשלול
 derive - להסיק, נובע מ..., מסתעף מ..., תולדה של, נגזר מ...
 detect - לגלות, למצוא, לאתר, לחשוף
 determine - לקבוע, להגדיר, להחליט, להכריע
 disbelieve - לכפור
 discern - להכיר, לראות, להבחין, להבדיל
 disclaim - לוותר על תביעה, על זכות
 discover - לגלות, להמציא
 discredit - להשמיץ, להלעזי
 לעורר אי-אמון, לפרק מזכויות
 discriminate - להפלות, להבחין, לציין הבדלים
 dispute - להתווכח, להטיל ספק, לערער, להכחיש, לחלוק על...
 dissect - לנתח, לנתח, לחתוך
 לפרוסות, לבדוק שלב אחר שלב
 devine - לנחש, לשער, לשאול באוב (מגיד עתידות, מנחש)
 doubt - להטיל ספק, להסס, להיות מסופק
 elucidate - לבאר, להבהיר, להאיר, להסביר
 entertain - לבדח, לבדר, להתחשב
 establish - לייסד, לבסס, לקבוע, להוכיח, לכוון
 estimate - לאמוד, להעריך
 evidence - ראיה, הוכחה, עדות
 examine - לבחון, לבדוק, לחקור

explain - לבאר, לפרש, להסביר
 explore - לחקור, לתור, לבחון, לרגל, לחפש
 fathom - לחקור לעומק, להבין לעומק, להבין דבר לאשורו, לחזור לעומק הדברים
 glean - ללקט, לקבץ, לבחור
 grasp - לתפוס, להבין, לראות את התמונה
 grope - לגשש, למשש
 guess - לנחש, לשער, להעלות סברה
 hypothesis - חיפותיזה, השערה, הנחה
 imply - לרמוז, לכלול, דבר מצביע
 infer - להסיק, להקיש, דבר הנובע מדבר
 inquire - חקר ודרש, שאל
 inspect - לפקח, לברר, לבחון, בקפידה, להשגיח
 interpret - לתת פרשנות, לתרגם, לבאר, לפרש, לפענח, לתת הסבר
 intuit - להרגיש בחוש פנימי, לתפוס בעזרת האינטואיציה, לקשר לדברים אחרים, לדעת
 investigate - לחקור, לבדוק בקפידה
 judge - לדון, לשפוט, להעריך, לבקר
 justify - להצדיק, ללמד זכות
 know - לדעת, להכיר, להבין
 maintain - לקיים, לתמוך, לחזיק, בדעה
 meditate - להרהר, להגות, לתכנן, לשקול באריכות
 muse - להרהר, להתבונן
 observe - לצפות, להשגיח, לגלות, דברים, לראות בדרך מאבחנת וחושפנית
 opine - לחשוב, לסבור, לבנות דעה (חוות דעת)
 perceive - לתפוס, לקלוט, להבין, להבחין, לראות
 ponder - לחשוב, להרהר, לשקול בין דברים

מראי מקומות

- Bennett, P. (1970). What happened at Lexington Green? Menlo Park, CA: Addison-Wesley.
- Bereiter, C. & Scardamalia, M. (1985). Cognitive coping strategies and the problem of inert knowledge. In S. S. Chipman, J. W. Segal and R. Glazer, (eds.) Thinking and learning skills, vol. 2: Current research and open questions, pp. 65-80. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Binet, A. & Simon, T. (1905). Methodes nouvelle pour le diagnostic di niveau intellectuel des anormaux.: *Annee Psychologique*, 11, 191-244.
- Clement, J. (1982). Students' preconceptions in introductory mechanics. *American Journal of Physics*, 50, 66-71.
- Hillman, W. (1952). Mr. President. New York: Farrar, Straus & Giroux.
- Langer, E. (1989). Mindfulness. Menlo Park, CA: Addison-Wesley.
- Olson, D.R. & Astington, J. W. (1990). Talking about text: How literacy contributes to thought. *Journal of Pragmatics*, 14(5), 705-721.
- Palinscar, A. S. & Brown, A. L. (1984). Reciprocal teaching of comprehension-fostering and monitoring activities. *Cognition and instruction*, 1, 117-175.
- Perkins, D. N. (in press). Mindware: The New Science of Learnable Intelligence. New York: The Free Press.
- Perkins, D. N., Goodrich, H., Tishman, S., & Owen, J. M. (1994). Thinking connections: Learning to think and thinking to learn. California: Addison-Wesley.
- Perkins, D. N. & Simmons, R. (1988). Patterns of misunderstanding: An integrative model of misconceptions in science, mathematics, and programming. *Review of Educational Research*, 58(3), 303-326
- Pressley, M., Borkowski, J., & Schneider, W. (1987). Cognitive strategies: Good strategy users coordinate metacognition and knowledge. In R. Vasta & G. Whitehurst (eds.), *Annals of child development* (vol. 5), pp. 89-129. New York: JAI.
- Pressley, M., Johnson, C., Symons, S., McGoldrick, J., & Kurita, J. (1989). Strategies that prove children's memory and comprehension of text. *Elementary School Journal*, 90(1), 3-32.
- Salomon, G. & Perkins, D. N. (1989). Rocky roads to transfer: Rethinking mechanisms of a neglected phenomenon. *Educational Psychologist*, 24(2), 113-142.

קריאה נוספת

הרשימה הבאה מיועדת לקוראים המעוניינים להמשיך ולחקור נושאים עיקריים שנידונו בספר זה. מאחר שחלק מנושאים אלה מייצגים היבטים חדשים של הוראת החשיבה, פריטים בחלק מהפרקים נדירים יותר מאחרים. יחד עם זאת, למעשה לכל הנושאים שנידונו בספר זה יש שורשים בעבודות קודמות בפסיכולוגיה קוגניטיבית ובהוראת חשיבה, והקורא עתיד הדמיון יוכל לקשור קשרים נוספים מעבר לעבודות הרשומות כאן. הרשימה הבאה אינה מוצעת כניסיון לתת רשימה מקיפה של כל המקורות הרלבנטיים, אלא כמאמץ להצביע על נקודות שעליהן יוכל הקורא לעבור, במטרה לסלול את דרך החקר שלו.

פרקים 2 ו-3: שפת החשיבה

תיאוריה

- Astington, J. W. & Olson, D. R. (1990). Metacognitive and metalinguistic language: Learning to talk about thought. *Applied Psychology*, 39, 77-87.
- Olson, D. R. & Astington, J. W. (1993). Thinking about thinking: Learning how to take statements and hold beliefs. *Educational Psychologist*, 28(1), 7-24.

מעשה

- Costa, A. L. (1991). *The school as a home for the mind*. Palatine, IL: Skylight Publishing.
- Costa, A. L. & Marzano, R. (1991) Teaching the language of thinking. In A. Costa (Ed.), *Developing minds: A resource book for teaching thinking*, Volume 1. Alexandria, Virginia: ASCD.

- Schoenfeld, A. H. (1985). *Mathematical problem solving*. New York: Academic Press.
- Sternberg, R. J. (1985). *Beyond I.Q.: A triarchic theory of human intelligence*. New York: Cambridge University Press.
- Tishman, S., Goodrich, H., & Mirman Owen, J. (1990). FourThought. *Teaching Thinking and Problem Solving*, 12(4), 1-11.
- Whimbey, A. & Lochhead, J. (1982). *Problem solving and comprehension*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Williams, B. (1977). *Albert's Toothache*. New York: E. P. Dutton.

- Palincsar A. S. & Brown, A. L. (1984). Reciprocal teaching of comprehension-fostering and comprehension-monitoring activities. *Cognition and Instruction*, 1(2), 117-175.
- Scardamalia, M. & Bereiter, C. (1985). Fostering the development of self-regulation in children's knowledge-processing skills. In S. F. Chipman, J. W. Segal, & R. Glaser (Eds.) *Thinking and learning skills*, Vol. 2: Research and open questions (pp. 563-577). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Schoenfeld, A. H. (1987). What's all the fuss about metacognition? In A. Schoenfeld (Ed.), *Cognitive science and mathematics education*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Weinert, F. & Kluwe, R. (Eds.) (1987). *Metacognition, motivation, and understanding*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

מעשה

- Costa, A. L. (1991). *The school as a home for the mind*. Palatine, IL: Skylight Publishing.
- Forrest-Pressley, D. L., MacKinnon, G. E. & Waller, T. G. (1985). *Metacognition, cognition, and human performance, Volume 2: Instructional practices*. Orlando, FL: Academic Press.
- Perkins, D. N., Goodrich, H., Tishman, S., & Owen, J. M. (1994) *Thinking connections: Learning to think and thinking to learn*. California: Addison-Wesley.
- Swartz, R. J. & Perkins, D. N. (1989). *Teaching thinking: Issues and approaches*. Pacific Grove, CA: Midwest Publications.
- Tishman, S., Goodrich, H., & Mirman Owen, J. (1990). Fourthought. *Teaching Thinking and Problem Solving*, 12(4), 1-11.

פרקים 8 ו-9: הרוח האסטרטגית

תיאוריה

- Nickerson, R., Perkins, D. N., & Smith, E. (1985). *The teaching of thinking*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Pressley, M., Forrest-Pressley, D. L., Elliott-Faust, D. & Miller, G. (1985). Children's use of cognitive strategies, how to teach strategies, and what to do if they can't be taught. In M. Pressley & C. J. Brainerd (eds.), *Cognitive learning and memory in children: Progress in cognitive development research*, pp. 1-47. New York: Springer-Verlag.

פרקים 4 ו-5: נטיות חשיבה

תיאוריה

- Baron, J. (1985). *Rationality and intelligence*. NY: Cambridge University Press.
- Ennis, R. H. (1987). A taxonomy of critical thinking dispositions and abilities. In J. B. Baron & R. S. Sternberg (Eds.), *Teaching thinking skills: Theory and practice*, pp. 9-26. New York: W. H. Freeman.
- Langer, E. (1989). *Mindfulness*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Paul, R. W. (1990). *Critical thinking: What every person needs to survive in a rapidly changing world*. Rohnert Park, CA: Center for Critical Thinking and Moral Critique, Sonoma State University.
- Perkins, D. N. (in press). *Mindware: The New Science of Learnable Intelligence*. New York: The Free Press.
- Perkins, D., Jay, E., & Tishman, S. (1993). Beyond abilities: A dispositional theory of thinking. *The Merrill-Palmer Quarterly*, 39(1), 1-21.
- Scheffler, I. (1977). In praise of the cognitive emotions. *Teachers College Record*, 79, 171-186.

מעשה

- Barell, J. (1991). *Teaching for thoughtfulness: Classroom strategies to enhance intellectual development*. NY: Longman.
- Facione, P. A. & Facione N. C. (1992). *The California Critical Thinking Dispositions Inventory*. Millbrae, CA: California Academic Press.
- Tishman, S., Jay, E., & Perkins, D. N. (1993). *Thinking dispositions: From transmission to enculturation. Theory Into Practice*, 3, 147-153

פרקים 6 ו-7: ניהול מחשבות

תיאוריה

- Brown, A., Bransford, J., Ferrara, R. & Campione, J. (1983). Learning, remembering, and understanding. In P. Mussen (Ed.), *Handbook of Child Psychology*, Vol. 3. New York: Wiley & Sons.
- Forrest-Pressley, D. L., MacKinnon, G. E. & Waller, T. G. (1985). *Metacognition, cognition, and human performance, Volume 1: Theoretical Perspectives*. Orlando, FL: Academic Press.

- Perkins, D. N. & Simmons, R. (1988). Patterns of misunderstanding: An integrative model of misconceptions in science, mathematics, and programming. *Review of Educational Research*, 58(3), 303-326.

מעשה

- Perkins, D. N. (1986). *Knowledge as design*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
Perkins, D. N. (1992). *Smart schools: From training memories to educating minds*. New York: The Free Press.
Lipman, M., Sharp, A., & Oscanyon, F. (1980). *Philosophy in the classroom*. Philadelphia: Temple University.

פרקים 12 ו-13: הוראה לשם העברה

תיאוריה

- Brown, A. L. (1989). Analogical learning and transfer: What develops? In S. Vosniadou & A. Ortony, eds. *Similarity and analogical reasoning*, pp. 369-412. New York: Cambridge University Press.
Cormier, S. M. & Hagman, J. D. (eds.) (1987) *Transfer of learning: contemporary research and application*. New York: Academic Press.
Royer, J. (1979). Theories of the transfer of learning. *Educational Psychologist* 14, 53-69.
Salomon, G. & Perkins, D. N. (1989). Rocky roads to transfer: Rethinking mechanisms of a neglected phenomenon. *Educational Psychologist*, 24(2), 113-142.

מעשה

- Fogarty, R., Perkins, D. N., and Barell, J. (1991). *How to teach for transfer*. Palatine, IL: Skylight Publishing.
Perkins, D. N. & Salomon, G. (1988). Teaching for transfer. *Educational Leadership*, 46 (1), 22-32.

- Segal, J. W., Chipman, S. F. & Glaser, R. (1985). *Thinking and learning skills, Volume 1: Relating instruction to research*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
Chipman, S. F., Segal, J. W. & Glaser, R. (1985). *Thinking and learning skills, Volume 2: Research and open questions*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
Sternberg, R. J. (1985). *Beyond I.Q.: A triarchic theory of human intelligence*. NY: Cambridge University Press.

מעשה

- Adams, M. (Ed.) (1986). *Odyssey: A curriculum for thinking*. Watertown, MA: Mastery Education Corporation.
DeBono, E. (1983). *The CoRT Thinking Program*. New York: Pergamon Press.
Feuerstein, R. (1980). *Instrumental enrichment: An intervention program for cognitive modifiability*. Baltimore, MD: University Park Press.
Marzano, J. R. (1991). *Tactics for thinking: A program for initiating the teaching of thinking*. In A. Costa (Ed.), *Developing minds: Programs for teaching thinking, Volume 2*. Alexandria, Virginia: ASCD.
Perkins, D. N., Goodrich, H., Tishman, S., & Owen, J. M. (1994) *Thinking connections: Learning to think and thinking to learn*. California: Addison-Wesley.
Polya, G. (1957). *How to solve it: A new aspect of mathematical method* (2nd ed.). Garden City, NY: Doubleday.
Swartz, R. & Parks, S. (1994). *Infusing the teaching of critical and creative thinking into elementary instruction*. Pacific grove, CA: Critical thinking press and software.
Swartz, R. & Parks, S. (in press). *Infusing the teaching of critical and creative thinking into secondary instruction*. Pacific grove, CA: Critical thinking press and software.
Swartz, R. J. & Perkins, D. N. (1989). *Teaching thinking: Issues and approaches*. Pacific Grove, CA: Midwest Publications.

פרקים 10 ו-11: ידע מסדר גבוה

תיאוריה

- Collins, A. & Ferguson, W. (1993). Epistemic Forms and Epistemic Games. *Educational Psychologist*, 28(1), 25-42.
Ohlsson, S. (1993). Abstract schemas. *Educational Psychologist*, 28(1), 51-66.
Perkins, D. N., Jay, E., & Tishman, S. (1993). New conceptions of thinking: From ontology to education. *Educational Psychologist*, 28(1), 67-85.